

היסוסיו של שדכן – ההצליח ה' דרכו אם לא?

מה פשר 'היסוסיו'?

התייחסות רש"י לזה (כד כא):
מסתאה – מסתומס ומתבהל על פראה דבריו
קרוב להלליח אצל אינו יודע אם ממספחת
אברהם היא אם לאו.

'קרוב להצליח' – כפירוש אור החיים
(כא) והאיש משתאה לה מחריש פירוש להיות
שראה הצלחת דרכו ויותר ממה שאמר בתנאו
אמרה הצדקת, היתה נפשו מקשקשת [כלומר
מתלבטת] לומר אליה מה שאמר בסמוך, ...

והיה משתיק עצמו מלדבר עד שידע מה
שאמרה להשקות גמליו עד שיכלו לשתות,
והגם שאין דבר זה מהתנאי, לצד דבריה נולד לו
בה ספק שמא היא מהאומרים הרבה ועושים
מעט, עד שראה שכלו הגמלים וגו' תיכף נתן
הצמידים וגו'

אבל מה לו אם 'ממשפחת אברהם' אם לא?
והלא הזכיר תנאי שתהא מ'משפחתו'

דאה לעיל פרק כד

(ג) ואשביעך בידוד אלהי השמים ואלהי
הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות
הפנעני אשר אנכי יושב בקרבן: (ד) כי אל

והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדך
ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה
אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי
עשית חסד עם אדני:

['סימן' הגיוני אינו נקרא 'ניחוש']

תפלתו והתניית ה'סימן' מתממשים במדויק

(טו) ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה
יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה
אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה:

... (יז) וירץ העבד לקראתה ויאמר
הגמלאיני נא מעט מים מכדך: (יח) ותאמר
שתה אדני ותמהר ותרד כדה על ידה
ותשקהו: (יט) ותכל להשקותו ותאמר גם
לגמליך אשאב עד אם פלו לשתת: (כ)
ותמהר ותער כדה אל השקת ותרך עוד
אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו:

(כא) והאיש משתאה לה מחריש לדעת
ההצליח ידוד דרכו אם לא:

אם ידע אברהם מיד אחרי העקידה
שנולדה רבקה בת זוגו
למה לא נתן לאליעזר כתובת מדוייקת
ולמה הוזקק לכל ה'ניחושים' וה'סימנים'?

אם היה בא אל משפחתה
בהחלטה מראש שהיא המשוזכת
יתכן שהיו מגלים התנגדות
או באים בדרישות

רק כשראו כיצד 'מה' יצא הדבר'
הבינו שאינם יכולים להתנגד
למהלך אלוקי

199 בראשית פרק כד

(י) ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו
וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך אל ארם
נהרים אל עיר נחור: (יא) ויברך הגמלים מחוץ
לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת
השאבת:

תפילת אליעזר והתנאת 'סימן' אלוקי'

(יב) ויאמר ידוד אלהי אדני אברהם הקרה
נא לפני היום ועשה חסד עם אדני
אברהם: (יג) הנה אנכי נצב על עין המים
ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: (יד)

אֲרָצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ וְלִקְחָתָּ אִשָּׁה
לְבָנִי לְיִצְחָק:

רק אחרי התחקיר אודות 'ייחוסה' ואפשרויות האירוח
נחה דעתו? מה התחדש לו עתה?...

כג) וַיֹּאמֶר בֶּת מִי אַתָּה הַגִּידִי נָא לִי הֵיט
בֵּית אָבִיךָ מָקוֹם לָנוּ לָלֵיךְ: (כד) וַתֹּאמֶר
אֵלָיו בֶּת בְּתוּאֵל אָנֹכִי בֶן מְלָכָה אֲשֶׁר
יָלְדָה לְנָחוּר: (כה) וַתֹּאמֶר אֵלָיו גַּם תִּבְּן גַּם
מִסְפּוֹא רַב עִמָּנוּ גַּם מָקוֹם לָלוֹן:

כו) וַיִּקְדַּ הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה:

ואם עדיין הסתפק

מדוע לפני התחקיר כבר נתן לה את התכשיטים?

כב) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ הַגַּמְלִים לְשָׂתוֹת וַיִּקַּח
הָאִישׁ נָזֶם זָהָב בְּקַע מִשְׁקָלוֹ וּשְׁנֵי צְמִידִים עַל
יָדָיו עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם:

גם אחרי שהתברר 'ייחוסה' – עדיין לא הודה

רק אחרי הזמנתו להתארך בבית אביה – התפרצה

ההודייה – למה?

ואין לומר שרצה לבדוק מידת הכנסת אורחים
שלה שהרי הטירחא שלה על הבאר למען
האורחים, גדולה הרבה מהזמנתה לשינה על
חשבון אביה...

ורש"י שותק ומתעלם משאלה כה פשוטה?

בין 'מיועדת' ל'הוגנת'

רש"י על בראשית פרק כד פסוק יד
(יד) אֹתָהּ הֹכַחַת – ראויה היא לו סתהא גומלת
חסדים וכלאי ליכנס צביתו של אברהם ולסון
הוכחת ציררת [ע"י הסימן]....

וכה אלדע – לסון תחנה הודע לי כה [בעתיד]: כי
עשית חסד – חס תהיה ממספחתו והוגנת לו אלדע
כי עשית חסד (צ"ר):

אברהם כבר ידע בנבואה מי 'מיועדת' לבנו יצחק
אבל רצה בבירור 'בחירי' של אליעזר

הסימן הוכחה משמים

שהיא ה'מיועדת' לו

[אבל בקש מה' שיודיענו בחסדו

אם היא גם 'הוגנת' עבורו]

"כי עשית חסד עם אדני"

לכן מיד אחר בירור-הסימן 'הוכחת'
לא היסס כלל אם לתת לה את התכשיטים!
גם 'בירור-ייחוסה' השלים את וודאות היותה ה'מיועדת'

אבל ההודיה וההשתחויה עדיין לא פרצה

עד שנתגלה לו שהיא גם 'הוגנת'

[לא רק 'צנועה' ביחס לסביבתה]

אלא גם רגישה למצוות ויראת שמים

מנין הבין זאת אליעזר?

וַתֹּאמֶר אֵלָיו

גם תִּבְּן גַּם מִסְפּוֹא רַב עִמָּנוּ גַּם מָקוֹם לָלוֹן:

האמנם זו 'הכנסת אורחים' להציע לגמלים מזון בשבע
ולאורחים להציע 'לינה' בלי ארוחת ערב?
האין זה סותר את נדיבותה המופלאה על הבאר?

עד שתפס שהיא מבינה שהם מקפידים על
תרי"ג מצוות

ולא יאכלו אצל אביה מטעמי כשרות
לכן הוציא אליעזר 'מגדנות נתן לאחיה
ולאמה'

יתר על כן:

רש"י על בראשית פרק כד פסוק כה
(כה) מספוא – כל מאכל הגמלים קרוי מספוא
כגון תבן וקעורים:

מדוע כפלה 'גם תבן גם מספוא'?

ראתה גמליהם זמומים – שלא יאכלו מן הגזל
[ממצוות בני נח]

חשבה שמא מקפידים הם לא להאכיל גם
גמליהם 'טבל' [מתרי"ג]?

אם מקפידים גם על בהמותיהם
אזי הציעה 'תבן' [פסטר ממעשרות]

אם אינן מקפידים
הציעה 'מספוא' [בהכשר רבנות]...

משראה

גם 'חכמתה' בהלכות וגם 'יראת שמים' שלה

לא עזב חסדו ואמיתו מעם אדוני